

۹۵، ۱۰، ۳

محاربه و افساد فی الارض در حقوق موضوعه

مؤلفین:

فاطمه ملک آستانه

فاطمه فکور

۱۳۹۵

سرشناسه	:	ملک آستانه، فاطمه، ۱۳۶۴
عنوان قراردادی	:	ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	:	محاربه و افساد فی الارض در حقوق موضوعه / فاطمه ملک آستانه، فاطمه فکور.
مشخصات نشر	:	تهران: سخنوران، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	:	۱۶۵ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۳۸۳-۹۱۵-۱
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۱۱۳-۱۱۹.
موضوع	:	محاربه (فقه)
موضوع	:	Muharibah (Islamic law)
موضوع	:	افساد فی الارض
موضوع	:	Mischief in the land
موضوع	:	معزات -- ایران
موضوع	:	Punishment -- Iran
شناسه افزوده	:	فقه فاطمه، ۱۳۶۲ -
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۵ م ۵۷/ ۵/ BP۱۹۶/۵
رده بندی دیویی	:	۳۷۷/۳۷۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۴۲۸۶۶۲

کارگر شمالی، بعد از ادوارد براون، شماره ۱۴۰۷، لایحه اول
تلفن: ۰۶۶۴۷۶۳۰۶-۰۶۶۱۳
۰۹۱۲۰۶۱۷۲۸۳

سایت انتشارات: www.chapketab.com

عنوان کتاب: محاربه و افساد فی الارض در حقوق موضوعه

تألیف: فاطمه ملک آستانه / فاطمه فکور

ناشر: سخنوران

سال و نوبت چاپ: ۱۳۹۵ - اول

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۸۳-۹۱۵-۱

مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۶۱۷۲۸۳-۰۹۱۹۳۶۱۶۶۱۳

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

ک	پیشگفتار
۱	مقدمه
۳	فصل اول: ماهیت و منابع محاربه و افساد فی الارض
۳	مبحث اول: ماهیت محاربه و افساد فی الارض
۴	گفتار اول: ماهیت محاربه
۵	بند اول: مفهوم محاربه
۸	بند دوم: مقایسه محاربه با نهادهای مشابه
۱۶	گفتار دوم: ماهیت افساد فی الارض
۱۷	بند اول: مفهوم افساد فی الارض
۲۱	بند دوم: مصادیق فقهی افساد فی الارض
۲۷	بند سوم: رابطه محاربه و افساد فی الارض
۲۹	مبحث دوم: مستندات فقهی و قانونی محاربه و افساد فی الارض
۲۹	گفتار اول: مستندات فقهی
۲۹	بند اول: کتاب الهی
۳۴	بند دوم: سنت
۳۷	گفتار دوم: مستندات قانونی
۶۱	فصل دوم: ارکان و مجازات محاربه و افساد فی الارض
۶۱	مبحث اول: ارکان محاربه و افساد فی الارض
۶۲	گفتار اول: رکن مادی

۶۲	بند اول: مرتکب جرم
۶۴	بند دوم: موضوع جرم
۶۶	بند سوم: وسیله ارتکاب جرم
۶۷	بند چهارم: نتیجه مجرمانه
۶۸	گفتار دوم: رکن معنوی
۷۰	مبحث دوم: مجازات محاربه و افساد فی الارض
۷۱	گفتار اول: مجازات محاربه و نحوه اجرای آن
۷۲	بند اول: اقسام مجازات محاربه
۷۴	بند دوم: نحوه اجرای مجازات محاربه
۷۷	گفتار دوم: مجازات افساد فی الارض
۷۹	فصل دوم: جرائم د، حکم محاربه یا خصیصه مالی
۸۰	مبحث اول: جعل سکناس، اسناد بانکی به قصد اخلال در نظام کشور
۸۰	گفتار اول: ارکان جرم
۸۰	بند اول: عنصر قانونی جرم
۸۰	بند دوم: عنصر مادی جرم
۸۱	بند سوم: عنصر روانی جرم
۸۲	گفتار دوم: وجوه افتراق و اشتراک با محاربه
۸۲	بند اول: وجوه اشتراک با جرم محاربه
۸۲	بند دوم: وجوه افتراق با جرم محاربه
۸۴	مبحث دوم: راهزنی در راهها و شوارع
۸۴	گفتار اول: ارکان جرم
۸۴	بند اول: عنصر قانونی جرم
۸۴	بند دوم: عنصر مادی جرم
۸۵	بند سوم: عنصر روانی جرم
۸۵	گفتار دوم: وجود افتراق و اشتراک با محاربه
۸۵	بند اول: وجوه اشتراک با جرم محاربه
۸۵	بند دوم: وجوه افتراق با جرم محاربه
۸۷	مبحث سوم: سرقت مسلحانه در شب
۸۷	گفتار اول: ارکان جرم
۸۷	بند اول: عنصر قانونی جرم
۸۸	بند دوم: عنصر مادی جرم

۸۸	بند سوم: عنصر روانی جرم
۸۸	گفتار دوم: وجود افتراق و اشتراك با محاربه
۸۸	بند اول: وجوه اشتراك با جرم محاربه
۸۹	بند دوم: وجوه افتراق با جرم محاربه
۹۱	مبحث چهارم: آتش زدن اموال به قصد مقابله با حكومت اسلامى
۹۱	گفتار اول: اركان جرم
۹۱	بند اول: عنصر قانونى جرم
۹۱	بند دوم: عنصر مادى جرم
۹۱	بند سوم: عنصر روانى جرم
۹۲	گفتار دوم: وجود افتراق و اشتراك با محاربه
۹۲	بند اول: وجوه اشتراك با جرم محاربه
۹۲	بند دوم: وجوه افتراق با جرم محاربه
۹۳	مبحث پنجم: نهب، غارت و سرقت اموال يا قهر و غلبه
۹۴	گفتار اول: اركان جرم
۹۴	بند اول: عنصر قانونى جرم
۹۴	بند دوم: عنصر مادى جرم
۹۴	بند سوم: عنصر روانى جرم
۹۴	گفتار دوم: وجود افتراق و اشتراك با محاربه
۹۴	بند اول: وجوه اشتراك با جرم محاربه
۹۵	بند دوم: وجوه افتراق با جرم محاربه
۹۷	فصل چهارم: جرائم در حكم مراحبه يا خصيصه غيرمالى
۹۷	مبحث اول: برهم زدن امنيت و ايجاد رعب و وحشت
۹۸	گفتار اول: اركان جرم
۹۸	بند اول: عنصر قانونى جرم
۹۸	بند دوم: عنصر مادى جرم
۹۹	بند سوم: عنصر روانى جرم
۹۹	گفتار دوم: وجود افتراق و اشتراك با محاربه
۹۹	بند اول: وجوه اشتراك با جرم محاربه
۱۰۰	بند دوم: وجوه افتراق با جرم محاربه
۱۰۲	مبحث دوم: قيام مسلحانه عليه حكومت
۱۰۲	گفتار اول: اركان جرم

بند اول: عنصر قانونی جرم.....	۱۰۲
بند دوم: عنصر مادی جرم.....	۱۰۲
بند سوم: عنصر روانی جرم.....	۱۰۳
گفتار دوم: وجود افتراق و اشتراک با محاربه.....	۱۰۴
بند اول: وجوه اشتراک با جرم محاربه.....	۱۰۴
بند دوم: وجوه افتراق با جرم محاربه.....	۱۰۴
مبحث سوم: براندازی حکومت اسلامی.....	۱۰۵
گفتار اول: ارکان جرم.....	۱۰۷
بند اول: - عنصر قانونی جرم.....	۱۰۷
بند دوم: عنصر مادی جرم.....	۱۰۷
بند سوم: عنصر روانی جرم.....	۱۰۹
گفتار دوم: وجود افتراق و اشتراک با محاربه.....	۱۱۰
بند اول: وجوه اشتراک با جرم محاربه.....	۱۱۰
بند دوم: وجوه افتراق با جرم محاربه.....	۱۱۰
مبحث چهارم: نامزد تصدی یکی از پستهای محاسن کودتا.....	۱۱۱
گفتار اول: ارکان جرم.....	۱۱۲
بند اول: عنصر قانونی جرم.....	۱۱۲
بند دوم: عنصر مادی جرم.....	۱۱۲
بند سوم: عنصر روانی جرم.....	۱۱۳
گفتار دوم: وجود افتراق و اشتراک با محاربه.....	۱۱۳
بند اول: وجوه اشتراک با جرم محاربه.....	۱۱۳
بند دوم: وجوه افتراق با جرم محاربه.....	۱۱۴
مبحث پنجم: تشکیل یا اداره دسته یا جمعیت غیر قانونی.....	۱۱۴
گفتار اول: ارکان جرم.....	۱۱۵
بند اول: عنصر قانونی جرم.....	۱۱۵
بند دوم: عنصر مادی جرم.....	۱۱۵
بند سوم: عنصر روانی جرم.....	۱۱۹
گفتار دوم: وجود افتراق و اشتراک با محاربه.....	۱۱۹
بند اول: وجوه اشتراک با جرم محاربه.....	۱۱۹
بند دوم: وجوه افتراق با جرم محاربه.....	۱۲۰
مبحث ششم: تحریک نیروهای خودی به تمرد یا تسلیم.....	۱۲۱

۱۳۱.....	گفتار اول: ارکان جرم.....
۱۳۱.....	بند اول: عنصر قانونی جرم.....
۱۳۲.....	بند دوم: عنصر مادی جرم.....
۱۳۲.....	بند سوم: عنصر روانی جرم.....
۱۳۳.....	گفتار دوم: وجود افتراق و اشتراك با محاربه.....
۱۳۳.....	بند اول: وجوه اشتراك با جرم محاربه.....
۱۳۳.....	بند دوم: وجوه افتراق با جرم محاربه.....
۱۳۴.....	مبحث هفتم: همكاری با دولتهای خارجی متخاصم.....
۱۳۴.....	گفتار اول: ارکان جرم.....
۱۳۴.....	بند اول: عنصر قانونی جرم.....
۱۳۵.....	بند دوم: عنصر مادی جرم.....
۱۳۵.....	بند سوم: عنصر روانی جرم.....
۱۳۶.....	گفتار دوم: وجود افتراق و اشتراك با محاربه.....
۱۳۶.....	بند اول: وجوه اشتراك با جرم محاربه.....
۱۳۶.....	بند دوم: وجوه افتراق با جرم محاربه.....
۱۳۶.....	مبحث هشتم: سوء قصد به جان رهبر یا یکی از ریسای نوای گانه و مراجع بزرگ تقلید.....
۱۳۷.....	گفتار اول: ارکان جرم.....
۱۳۷.....	بند اول: عنصر قانونی جرم.....
۱۳۷.....	بند دوم: عنصر مادی جرم.....
۱۳۸.....	بند سوم: عنصر روانی جرم.....
۱۳۸.....	گفتار دوم: وجود افتراق و اشتراك با محاربه.....
۱۳۸.....	بند اول: وجوه اشتراك با جرم محاربه.....
۱۳۸.....	بند دوم: وجوه افتراق با جرم محاربه.....
۱۳۹.....	مبحث نهم: اجتماع و تبانی بر ضد امنیت داخلی یا خارجی کشور.....
۱۳۹.....	گفتار اول: ارکان جرم.....
۱۳۹.....	بند اول: عنصر قانونی جرم.....
۱۳۰.....	بند دوم: عنصر مادی جرم.....
۱۳۰.....	بند سوم: عنصر روانی جرم.....
۱۳۱.....	گفتار دوم: وجود افتراق و اشتراك با محاربه.....
۱۳۱.....	بند اول: وجوه اشتراك با جرم محاربه.....
۱۳۱.....	بند دوم: وجوه افتراق با جرم محاربه.....

۱۳۲.....	مبحث دهم: تظاهر، قدرت نمایی و اقدام علیه آسایش عمومی بوسیله اسلحه
۱۳۲.....	گفتار اول: ارکان جرم
۱۳۲.....	بند اول: عنصر قانونی جرم
۱۳۳.....	بند دوم: عنصر مادی جرم
۱۳۳.....	بند سوم: عنصر روانی جرم
۱۳۳.....	گفتار دوم: وجود افتراق و اشتراک با محاربه
۱۳۳.....	بند اول: وجوه اشتراک با جرم محاربه
۱۳۴.....	بند دوم: وجوه افتراق با جرم محاربه
۱۳۵.....	فصل پنجم: ختم کلام
۱۳۹.....	منابع مأخذ

پیشگفتار

کتاب حاضر بعد از بررسی لغوی و ادبی محاربه و افساد فی الارض و ذکر اجمالی دیدگاه فقهای شریعه رسیده به ماهیت محاربه و افساد از جنبه های مختلف پرداخته است؛ بر این اساس هرگاه اقدام کسی به محاربه و اعمال زور، سبب ارعاب مردم و سلب امنیت از زندگی و مال و ناموس آنان گردد، چنین عملی محاربه و افساد در زمین است و مشمول اطلاق آیه و روایات خواهد بود چه اینکه غرض اصلی او ارعاب و سلب امنیت مردم باشد و چه اینکه غرض اصلی او مورد دیگری باشد. به طور کلی هر عملی که موجب ارعاب اهالی یک منطقه شود یا به عبارت دیگر هر عملی که بالقوه موجب ارعاب باشد اگرچه که ارعاب به عللی فعلیت نیابد؛ از مصادیق محاربه با خدا و پیامبر و سعی در افساد در زمین است.

در بررسی موارد مشابه افساد فی الارض - «بغی» و «ترریسم» «جرم سیاسی» هفت فرق میان محاربه و بغی بیان شده است و از آنجا که ماهیت جرم محاربه و افساد ایجاد اختلال در امنیت عمومی است، پس می تواند بارزترین مصداق آن سارق مسلح باشد.

در پایان ضمن بررسی محاربه و افساد در قوانین موضوعه ایران، بر این نکته تصریح شده که تعمیم احکام محاربه و افساد در قانون مجازات اسلامی به موارد مختلف عملی، غیراصولی و خلاف موازین شرعی و حقوقی است.

در پایان از استاد گرانقدر جناب آقای دکتر حسنی و کلیه عزیزانی که ما را در تالیف این اثر یاری رساندند کمال تشکر و قدردانی را داریم و از خداوند منان برای همه آنان سعادت و کامیابی را در تمامی مراحل زندگی خواستاریم.

فاطمه ملک آستانه

فاطمه فکور

پاییز ۱۳۹۵

www.ketab.ir

مقدمه

یکی از الطاف خداوند تبارک و تعالی نعمت تأسیس دولت اسلامی در ایران بود، لیکن این دولت از دو تأسیس همواره با دو چالش اساسی مواجه بوده است. یکی از جانب کسانی که در برابر آن دست به اسلحه برده و قیام مسلحانه کردند و سعی در از بین بردن آن را داشتند چالش دیگر از سوی کسانی است که با اعمالی نظیر پخش مواد افیونی در ابعاد گسترده، سعی در تباه ساختن جامعه دارند. قطع نظر از اینکه انگیزه هرکدام از این دو گروه اضرار شخصی یا گروهی باشد یا آنکه به عنوان مزدور کشورهای بیگانه و برای تأمین خواسته ها و اهداف آنان دست به چنین کارهایی می زنند. محاربه و افساد فی الارض یکی از اسامی محدود می باشند. محارب اسم فاعل از مفاعله هست که ریشه آن حرب است و حرب در لغت به معنای جنگجو و پیکارگر است. افساد نیز از ریشه فسد به معنای تباهی، فتنه، زاری و ... آمده است. عده ای افساد فی الارض و محاربه را دو جرم مستقل می دانند و عده ای مخالف این عقیده هستند. در این رابطه چنین به نظر می رسد که قانون گذار چه بود. اسلامی ایران افساد فی الارض را جرمی مستقل از محاربه می داند چرا که در قوانین مختلف از قبیل قانون مبارزه با اخلاکگران اقتصادی، قانون مبارزه با مواد مخدر، قانون عبور دهندگان از مرزها و ... به این موارد اشاره نموده است. نگارنده سعی دارد با نگاهی به احکام محاربه و افساد فی الارض این جرائم را با رویکردی به قانون مجازات اسلامی مورد بررسی قرار دهد.

محرابه مورد باب مفاعله از ماده «حرب ، يحرب» به معنای تمام دارایی آن مرد را دزدید و چیزی برایش نگذاشت و در اصطلاح به معنای با او پیکار کرد و افساد مورد باب افعال از ماده «فسد يفسد» به معنای تباه کردن و از بین بردن است اصطلاح افساد فی الارض به معنای ایجاد تباهی و خرابی در زمین بکار می‌رود اکثر فقهای اسلامی اعم از شیعه و سنی این اصطلاح را در مورد محاربین و قطاع الطريق بکار برده‌اند و فی الواقع هیچ تفاوتی میان محاربه و افساد فی الارض قائل نیستند در مقابل عده‌ای از آنها و مفسران می‌گویند مفهوم افساد فی الارض عام‌تر از محاربه است به گونه‌ای که محاربه فقط یکی از موارد افساد فی الارض است اما آنچه بیشتر مسائل مورد بحث را در بر می‌گیرد این است که حتی آن عده از فقهای اسلامی که قائل به جدایی جرم افساد فی الارض از محاربه هستند مجازات معینی را برای مفسد فی الارض معین نکرده‌اند.

از جمله مواردی که جزء جرائم افساد فی الارض تلقی شده کفن دزدی در صورت عادت به آن و زورگیری آتش زدن خانه‌های مردم و تحریب اماکن عمومی و... است. تکرار جرم افساد فی الارض بیش از آنکه نشانه عدم اصلاح بنحکار و ناتوانی و قصور وی در بازار اجتماعی شدن و انطباق با ارزش‌های حاکم بر جامعه تلقی شود می‌تواند دلیلی بر شکست سیاست کیفری و جنایی حاکم بر جامعه در زمینه اصلاح و بازپروری مجرمین و عدم نیل به اهداف مترتب بر اعمال مجازات قلمداد گردد.

بررسی مقررات و واکنش کیفری در قبال جرائم محاربه و افساد فی الارض در کنار مطالعه جنبه‌های جامعه شناختی- جرم شناختی آن بر مبنای داده‌ها و آمارهای دقیق از میزان تکرار جرم در جامعه می‌تواند تا حدودی راهگشا و زمینه‌ساز اتخاذ و اعمال یک سیاست جنایی سنجیده و معقول و بهره‌گیری از دستاوردهای علوم مرتبط تلقی گردد. با این حال در این کتاب صرفاً به مطالعه و بررسی جرم محاربه و افساد فی الارض و جرائم در حکم آن در قانون مجازات اسلامی پرداخته می‌شود.